

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó:

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő:

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszedik évfolyam.

XI. füzet.

1881. Novemberhó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

Szakértő erdőtisztek alkalmazásának kérdéséhez.

Irta: Illés Nándor, kir. főerdőtanácsos.

Az erdőtörvény rendelete szerint az állami felügyelet alá tartozó erdőbirtokosok szakértő erdőtiszteket kötelesek tartani.

A törvény ezen rendelkezése a magyar erdőgazdaságra igen nagy fontossággal bír, és mondhatni jövő kifejlődésének alapföltételét képezi, méltó tehát, sőt szükséges azon kérdéssel foglalkozni, mely módon remélhető, hogy az erdőbirtokosok e tekintetben a törvény rendelkezésének eleget tegyenek.

Hogy erdőbirtokosaink a törvény parancsának ellenszegülnének, azt a világszerte ismert magyar alkotmányos érzület meg nem engedné, de hogy találkozhatnak sokan, kik a törvény szavát félreértik, vagy félre magyarázzák, az megtörténhetik.

Ily félreértéseket szétoszlatni polgári kötelesség.

Az 1879. évi XXXI. t.-cz. 21. §., midőn szakértő tisztek tartását rendeli, mintegy indokolásul szóról-szóra azt mondja: „a 17. §-ban megnevezett erdőbirtokosok, a g a z d a-

sági terv szerinti erdőkezelés biztosítása végett, kötelesek szakértő erdőtiszteket tartani.“

Akadtak olyanok, a kik következőleg okoskodnak: a törvény szakértő erdőtisztek tartására a birtokosokat a gazdasági tervszerinti erdőkezelés biztosítása végett kötelezi, nekünk azonban nincs rendszeres gazdasági üzemtervünk, tehát nem tartozunk szakértő erdőtisztet alkalmazni.

Erre a törvény védője azt az ellenvetést tette, hogy a 18. §. szerint a gazdasági üzemtervet öt év alatt el kell készíteni.

Az okoskodók azonban így védelmezik magukat: mert még nincs gazdasági üzemtervünk, még nem tartozunk alkalmazni.

Sőt ilyes formát is lehetett hallani: a mi erdők rendén túl ki van használva, úgy hogy évek hosszú során át a vágatást szüneteltetni kell; a hol vágatás nincs, ott kezelés sincs, a hol pedig kezelés nincsen, ott szakértő erdőtisztre szükség nincs; s tehát, mi hosszú évek során át, szakértő erdőtiszt tartására nem vagyunk kötelezhetők.

Képzeltetni a diadalmosolyt, a melylyel ez az okoskodó a quod erat demonstrandum-ot kiejté!

Semmi sem bizonyítja oly szembetűnőleg a rendszeres erdőgazdasági elvek ismeretének hiányát az ily okoskodásoknál. Ezekből válik nyilvánossá, hogy az erdőbirtokosok egy része erdőkezelés alatt tisztán az erdő letarolását érti.

Az erdő magától nő, a jó gazda levágatja azt, a mit a természet adott. Ez az erdészeti tudomány quintessentiája. Pedig a mezőgazdától példát lehetne venni, a ki ugyancsak fáradozik, munkálkodik, hogy ne csak az teremjen, a mit a jó természet adni hajlandó, hanem teremjen annyi és olyan, a mennyit és a milyent a föld adni képes.

Az erdőgazdaságnak is alapföltételét képezi ezen elv. Azt, a mi termett okosan fölhasználni, az arató bölcsesség-

gének kifolyása. Az erdőt úgy felujítani, a parlagot úgy beerdősíteni, s a mi létrejött úgy fölnevelni, hogy a termés vágáskor a lehető legkitünőbb, legértékesebb, leghasználhatóbb legyen: az erdészlet legnehezebb, de egyszersmind legszebb feladata.

Azt, a mi az erdőben évtizedek hosszú során, évszázadot meghaladó időközön át létrejött, letarolni, a mit megtakarítottak az ősök és a körülmények, rövid pár év alatt piacra dobni, erdész nélkül is lehet; vannak is jó és rossz példák rá bőven. De olesón és a czélnak megfelelőleg erdőt telepíteni, s azt szabályszerűleg fölnevelni, a tönkre vágott erdőt még a lehetőség határai között használhatóvá alakítani: azt tagadhatlanul csak erdész, még pedig csak is jó erdész, csak is szakértő erdész képes.

Hogy nem erdészek is ültettek szép erdőket, hogy Alföldünkön szakértő erdészek nélkül is jöttek létre szép ákáczosok: azt a fennebbi állítás megdöntésére elfogadni nem lehet. Nem lehet azért, mert e siker többnyire a véletlen következménye, a mennyiben t. i. a jobb talajon mutatható föl a siker. Nem lehet azért, mert a költségeket és a sikert szembe kellene előbb szakértők munkájával állítani. Nem lehet azért, mert állításunk szerint azt, a mit telepítettünk, fel is kell nevelni, a jó nevelés eredményével pedig nem hisszük, hogy találkozánk méltán dicsekvő.

Erdőkezelés alatt tehát nemcsak az erdő levágását, hanem annak felujítását és felnevelését is kell érteni, és bátran kockáztatható azon állítás, hogy a két utolsó föltételen fekszik a fősúly.

Szakemberek előtt, mint a milyenek túlnyomólag e lapok olvasói, ezen állítás hosszabb bizonyítgatása fölösleges, de e lapok nem csak a szakemberekhez szólnak, az „F. L.“ a magyar erdészlet szakközlönye; erdőbirtokos közönségünket

saját hasznáról meggyőzni, egyike leglényegesebb feladatainak. Ez okból az erdőfelújításról és nevelésről néhány szó helyén való lehet.

A talaj és klimának megfelelő fanem megválasztása nem oly elkerülhető valami, a mint azt sokan hiszik. Számos erdőnk talaja lett rossz gazdálkodás által annyira elsilányítva, hogy rajta többé azon fanem, a mely jelenleg fennáll, már haszonnal nem tenyészthető, vagy ha igen, csakis talajjavító fanemek segítségül vételével fog jó eredményre vezetni.

A művelési költségek az erdészethnél is oly szerepet játszanak, mint a mezőgazdaságnál, s ha az erdőbirtokos jövedelméből évenként bizonyos részt e célra feláldoz: igen fontos kérdés, hány hold lett annak segítségével megművelve, egy-e, avagy tiz?

Az áteredések befolyása mind az erdő kifejlődésére, tehát a fák növésére, azok törzseinek minőségére, értékére s illetőleg műszaki használhatóságára, mind pedig a jövedelmezőségre oly kétséget kizárólag be van már bizonyítva, hogy azoknak szakszerű alkalmazását saját és utódai érdekét szem előtt tartó erdőbirtokosnak észszerűleg elmulasztani nem szabad.

Mindezen munkálatok azonban szakértelmet igényelnek. Van azonban még egy tekintet, a mely ezeken kívül is követeli szakértő alkalmazását.

A rendszeres gazdasági üzemterv elkészítését értjük.

Kétséget sem szenved, hogy gazdasági üzemtervek vállalkozók által is készíthetők, és sokan lesznek, kik ezen uton célhoz fognak jutni; de a többség, különösen a községek és volt urbéres közbirtokosságok, melyeknek érdeke volt különösen indító oka e cikk megírásának, csak aránytalan költség pazarlásával fognak megfelelni törvényszabta kötelezettségüknek, ha a hatóságok e tekintetben segítségükre nem jő-

nek, vagyis világosabban mondva, ez irányban őket nem vezetik.

Nem lesz talán fölösleges, mielőtt ezt bizonyítgatnánk, megmagyarázni, hogy mik azok a volt urbéres közbirtokosságok.

Eddig falukon az erdőt illetve összetévesztették a községet a volt urbéresekkel, vagyis a tagosítás alkalmával ezeknek jutott erdőt községinek neveztek, sőt annak is tekintették. Pedig nagy különbség van abban, a mi a községé, mint erkölcsi testületé, s abban, a mi egyes birtokjogosultaké.

A volt urbéreseknek kitagositott erdőilletőséget az 1871. évi LIII. t.-cz. 32. §-ánál fogva, mint azoknak közös erdejét kell tekinteni, s a gazdálkodás az ily erdőkre nézve fennálló vagy kibocsátandó szabályok szerint a közigazgatási hatóságok felügyelete alatt gyakorlandó. Az erdőtörvény pedig ezen erdőket a közbirtokossági erdők közé sorozza.

A volt urbéresok erdejét tehát az egyes birtokosok között fölosztani nem szabad, és abba gazdaságilag belefoglalható a község, belefoglalandó az egyházak, lelkészek, tanítók erdőilletősége is; de ezek számára annak terméséből csak annyi fordítható, a mennyi azokat birtok-aránylag megilleti, vagy a mennyit a közbirtokosság e célra megszavaz.

A községek és a volt urbéres közbirtokosságok erdőbirtoka közt igen sok az oly jelentéktelen terjedelmű erdő, hogy sem a kezelésre, sem a berendezésre önállóan egyenként tisztet nem alkalmazhatnak; az erdőtörvény 21. §-a azonban megengedi, hogy a közigazgatási bizottság beleegyezésével közös erdőtiszt tartására több erdőbirtokos is egyesüljön. Alig lehet kétség a fölött, hogy a törvény ezen határozatát törvényhozóink nem a községekre és a volt urbéresekre való tekintetből vette volna föl.

Az a kérdés már most, mely uton volna a célnak leginkább megfelelően ezen egyesülés vezethető?

Sokan azt ajánlják, szólíttassanak föl a nagyobb erdőbirtokosok, hogy erdőtisztjeiknek ezen erdők kezelésének és őrzésének (az uradalmi erdőőrök által) elvállalását megengedjék, avagy bizonyos díjért magok vegyék át azt, s teljesítessék a kezelést és őrzést saját tisztjeik és erdőőreik által.

Tegyük föl, hogy a birtokos még erdejét el nem pusztította és ki nem irtotta, tehát erdőtisztje is van; hány községben van erdő, a hol a birtokos tisztje és őre a törvényes minősítéssel bir, és mi történjék azon községekkel, a melyek lakossága ezen kedvezményyel nem élhet?

A magánbirtokos gyakran oly erdőtiszttel is megelégszik, ki a törvényesen igazolt szakszerű minősítéssel nem bir, ebből azonban nem következik, hogy az állami felügyelőségnek a község, illetve a volt urbéresek erdejére nézve is kvalifikálnak kelljen elismerni az ilyen erdőtisztet.

Könnyen belátható tehát, hogy a kincstár és néhány erdejét nem csak a törvény kényszere következtében rendszeresen kezelő nagybirtokos volt urbéreseit kivéve, nagyon, de nagyon kevés község lenne az, a mely a fönnebb jelzett ajánlatnak hasznát vehetné.

Sokan azt mondják: rá kell bízni a községekre a csoportosulást és a szervezkedést, a nép józan esze legjobban keresztül segíti azt a föladat nehézségén.

Ez az indítvány jelenleg gyakorlatban van, mert a közigazgatási bizottságok, legalább tudomásunk szerint, eddig magukra hagyták e tekintetben a községeket.

És mi történt? Semmi.

Pedig ki lett hirdetve a törvény, rá lett a községekre parancsolva részint általánosságban, részint nevezet szerint, hogy az erdőtörvény 21. és 22. §§-ának feleljenek meg, de azért még nem hallatszott hirt, hogy valamely község a parancsoknak eleget tett volna.

De alig is lett volna annak jó következése, ha a községek saját fejük után neki indultak volna ez irányban valamit tenni. Egyéni meggyőződésünk szerint, s ezt különösen kívánjuk hangsúlyozni, azokat ezen föladat teljesítésében vezetni kell.

Hogy e vezetés átvétele jogosan és czélszerűen mást nem illethet meg, mint a közigazgatási bizottságokat, az kétséget sem szenvedhet.

Tekintetbe véve a szervezés nehézségeit és az alkalmazandó tisztek nagy számát, véleményünk szerint minden megyét annyi erdőjárásra kellene felosztani, a mint azt a megye terjedelme, az erdők sokasága és azok bejárhatásának lehetősége magával hozza.

Minden ily járás községeit és volt urbéreseit föl kellene szólítani, hogy a járás valamely alkalmas helyén tartandó gyűlésre képviselőket küldjenek, s a teendőkre nézve megállapodjanak. Természetes, hogy a megállapodás legczél- szerűbb tervezetét már készen kellene elibök terjeszteni, s a valószínűleg, sőt bizton fölvetendő kifogásokat lehetőleg meg- czáfolni. Megkísértjük ezt itt.

A törvény az üzemtervek elkészítésére 5 évet engedett, ebből már $1\frac{1}{2}$ év eltelt, de eltelhet még ugyanannyi s még sem lesz meg az üzemterv, ha annak elkészítésére idejekorán, vagyis minél előbb a szükséges lépések meg nem tétetnek.

Figyelemmel legyenek azonban az illetők arra, hogy az üzemtervek elkészítésére öt évnél rövidebb idő is szabható, sőt szabni is kell és szabadni fog, mert az kétségtelen, hogy ha a hatóságok így hagyják őket tovább is gazdálkodni, mint az jelenleg történik, pár év múlva már kevés községnek, illetve volt urbéres közbirtokosságnak lesz erdeje.

Továbbá kétségtelen az, hogy az erdőgazdasági terveket legrövidebb idő alatt és legolcsóbban saját tisztjök készíti el, mert azzal majd a felsőbbség alkudja ki a kir. erdőfelügyelő

közbejöttével a munka díját. Különben ugy sincs, a ki e munkát elkészítse, mert az uraságok erdészei magok is eléggé el vannak foglalva ezen munkával; akárkire pedig, különösen olyanra, a ki a szakképzettségre nézve nem nyújt elegendő biztosítékot, ily munkát bizni nem lehet. Végre tisztet így is, ugy is kell alkalmazniok; a kataszter is 50—60 krt, sőt többet is vont le a jövedelem kiszámításánál e czimen, annyival tehát kevesebb adót fizetnek, és ha számos birtokosra és sok holdra oszlik el a költség, nem fog annyira terhes lenni, mintha mindenkinek magáról kellene gondoskodni e tekintetben és jövőre az erdők jobb használhatósága és erősebb jövedelmezősége által a költség meg is térül.

Csak meg kell kísértetni valamely concret esetben ezen költségeket repartíálni és ki fog tünni, mennyiben igaz a fönnebbi állítás.

Könnyíteni fogják e tekintetben a községek terheit a következők: ha a vidéken létező oly nagyobb községek, melyek már jelenleg is tartanak erdőtisztet, ily járások központjává tétetnek s azoknak törvényes minőséggel bíró erdőtisztje egyszerűsmind megyei, vagy járási erdészszé, vagy ha ugy tetszik, erdőmesterré választatik meg; hogy ha ezen szövetkezetekbe minden kisebb erdőbirtokos bele lép; hogy ha az erdők bejárása alkalmával a megyei vagy járási erdésznek előfogatok egyik községből a másikba természetben szolgáltatnak ki az illető erdőbirtokosok által.

Az 1879. évi erdőtörvény életbelépte előtt is alkalmaztak némely megyék hasonlóképen erdőtisztteket, csakhogy igen olcsón akarván czélt érni, s miután nem volt, a ki azokat ellenőrizze, az eredmény oly kevéssé felelt meg a várakozásnak, (lásd az „E. L.“ előző számát) hogy követésre méltó például alig állithatók föl.

Erdélyben, a hol az erdőtörvény végrehajtása körül leg-

serényebb munkásságot tapasztalunk, már történtek is, mint e lapokban olvashattuk, ez irányban lépések, s valószínű, hogy eredményre is fognak vezetni.

Azon ellenvetés, hogy a nép szegénysége ezen intézmény alkalmazását meg nem engedi, el nem fogadható. A törvényhozás ezt mindenesetre tekintetbe vette, s midőn azt elrendelte, hogy a községek és volt urbéres közbirtokosságok szakértő erdőtiszteteket tartani kötelesek, azon meggyőződés sugallatának engedett, hogy ezen szakértő erdőtisztetek alkalmazása, habár nem is lesz ment minden tehertől a népre nézve, annyira üdvös fog lenni közgazdasági következményeiben, hogy e terhek bőven ellensúlyozva lesznek az erdők jobb karba hozása, fokozott termőképessége s tehát jövedelmezősége s a szükségletek fedezése által. Ha a törvényhozás ily közgazdasági előnyök előrelátásával hozta meg a törvényt, a törvény végrehajtóinak feladata nem az ellenvetések mérlegelése, hanem a kérdés okszerű s a népet lehető kevésbé terhelő megoldása lehet egyedül.

Mindezeket tekintetbe véve, ujjalag ismétljük azon főnőbb körülményesen előadott nézetünket, hogy a községeknek és volt urbéres közbirtokosságoknak a törvény által megszábotott erdőtisztetekkel való ellátását a közigazgatási erdészeti bizottságoknak kell kézbe venni, s megyei, illetve járási erdészek alkalmazását az érdekeltek közbejöttével, s az alkotmányos formák megtartásával hivatalból kell szorgalmazni és közvetíteni. Hangsúlyozandónak tartjuk egyszersmind azt is, hogy minden késedelem ez irányban épen annak a népnek árt leginkább, a melynek érdekét előmozdítani akarjuk.